

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قال الله تعالى:

(الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتِمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا).

امروز، دین شما را کامل کردم، و نعمت خود را بر شما تمام نمودم، و اسلام را به عنوان آیین (جاودان) شما پذیرفتم.

سوره المائدة: ۳

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
بِوَلَدِ بْنِ عَلِيٍّ
عَلَيْهِ السَّلَام

خطبه غدیر

به انضمام داستان غدیر
از زبان امام باقر (ع)

مترجم:.....محمدرضا سماک امانی

ناشر:.....بهار دلتها

چاپخانه:.....آسمان

صحافی:.....حیدری

نوبت چاپ:.....اول ۱۳۹۴

تیراژ:.....۵۰۰۰

قیمت:.....۲۸۰۰ تومان

دستر رقم: ۰۲۵-۳۷۷۴۱۳۶۲

۰۹۱۲ ۷۵۳ ۲۰۴۱

۰۹۱۹۹۸۴۵۳۳۲

دستر رقم: ۰۹۱۲ ۷۵۹ ۵۲۸۸

۰۹۱۲ ۷۵۹ ۵۲۸۸

پخش کاروان:

شرکت

www.baharnashr.ir

محمد (ص) پیرایه اسلام، ۵۳ قبل از هجرت - ۱۱ ق.

خطبه غدیر، خطبه - فارسی - عربی

سماک امانی، محمد رضا - ۱۳۹۴

۲۲ ص - ۱۷۰/۱۱ ص

۹۷۸-۶۰-۶۹۷۷۰-۶

فبا

محمد (ص) پیرایه اسلام، ۵۳ قبل از هجرت - ۱۱ ق.

عزیز بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۵۰ ق.

خطبه غدیر، خطبه

سماک امانی، محمد رضا - ۱۳۹۴

۱۳۹۱ BP

۲۲/۲۲

۲۹-۲۲۲۹

سرتیترها

عنوان فراداده

عنوان و نام پدیدآور

مشخصات نشر

مشخصات ظاهری

شابک

وضعیت فهرست نویسی

موضوع

موضوع

موضوع

شناسه افزوده

رده بندی کنگره

رده بندی دیویی

شماره کتابشناسی ملی

مقام معظم رهبری حفظه الله:

«روز **عید غدیر** که به نام **عید ولایت** نامیده می‌شود،... روزی است که مفهوم ولایت اسلامی، به وسیله پیامبر اکرم یک مصداق روشن و عینی پیدا کرد. برای کسانی که می‌خواهند از الگوی انسان طراز اسلام، نمونه ای ذکر بکنند، بهترین نمونه، همان کسی است که نبی مکرم اسلام صلی الله علیه و آله وسلم او را به الهام الهی و به دستور پروردگار عالم، برای منصب عظیم ولایت، معین فرمود.

معنای ولایت و مفهوم عظیمی که در روز عید غدیر، مصداق مشخصی پیدا کرد، یکی از نکات اساسی است که برای جامعه اسلامی ما و صاحبان فکر، نقطه حسّاسی است و جا دارد روی آن تأمل کنند.

رسول خدا ﷺ فرمود:

روز غدیر خم برترین عیدهای امت من است و آن روزی است که خداوند بزرگ دستور داد، آن روز برادر من **علی بن ابی طالب** را به عنوان پرچمدار (و فرمانده) امتم منصوب کنم، تا بعد از من مردم توسط او هدایت شوند، و آن روزی است که خداوند در آن روز دین را تکمیل و نعمت را بر امت من تمام کرد و اسلام را به عنوان دین برای آنان پسندید.

امالی صندوق: ۱۲۵، ج ۸

تقديم به:

«إِنَّ هَذِهِ تَذْكِرَةٌ فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذَ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا»^۱

پیشگفتار

بسم الله الرحمن الرحيم

بانگ آسمانی «يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ بَلِّغُوا مَا أَنزَلَ إِلَيْكُم مِّن رَّبِّكُمْ»^۲ حضرت محمد ﷺ را بر آن داشت که در پی ابلاغ دستور الهی از زبان بی برآید که «مَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ»^۳ و با ایراد خطبه غدیر در غدیر خم، منشور جاوید مکتب اسلام را تبیین کند و جرعه جرعه کوثر زلال ولایت را بر کام تشنگان حقیقت فرو ریزد.

پیامبر اسلام ﷺ با عطر جان‌فزای کلامش - که سرشار از معانی عمیق و نکاتی صریح و روشن بود - خبر از طلوع خورشید تابناک امامت و جانشین بلافصل خود، امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب ﷺ و درخشش یازده ماه منیر از مشرق ولایت آن حضرت داد؛ تا جان‌های مشتاق و قلب‌های سلیم را با روح و ریحان قرآن و عترت صفا دهد و با ترسیم صراط مستقیم الهی، انسان‌ها را از کویر حیرت و هامون ضلالت‌رهای بی‌بخشد و به سرمنزل مقصود رهنمون سازد.

علمای شیعه و سنی از قرن اول هجری تا کنون در کتاب‌های متعددی به اختصار یا به تفصیل، واقعه و خطابه غدیر را ذکر کرده‌اند؛ اما بسیاری از

۱. سوره مزمل، آیه ۱۹: (قُلْعَلَّامِنَ آيَاتِ) اندرزی است، تا هر که بخواهد به سوی پروردگار خود راهی در پیش گیرد.

۲. سوره مائده، آیه ۶۷: «إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذْ يَقُولُ لِلَّذِينَ أَقْرَبُوا لَا يَرِيعُوا وَتَوَلَّوْا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ»

۳. «سخن نمی‌گوید از روی دلخواه، نیست سخن او مگر وحی که بر او نازل شده است».

مسلمانان جهان با متن کامل و مضامین عالی و مستحکم و حقائق نهفته آن
آشنایی لازم را ندارند.

اینک متن کامل خطبه غدیر به نقل از کتاب «الاحتجاج علی اهل اللجاج»،
تألیف احمد بن علی طبرسی، که از کتاب‌های معتبر شیعه است، و ترجمه
آن در اختیار خوانندگان قرار گرفته است. به امید آن که همه انسان‌ها صراط
مستقیم الهی که راه سعادت و نجات است را بیابند.

انتشارات بهار دلها

پنجره ای به سوی غدیر

عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عليه السلام أَنَّهُ قَالَ:
حَجَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ مِنَ الْمَدِينَةِ وَقَدْ بَلَغَ جَمِيعَ الشَّرَائِعِ قَوْمَهُ غَيْرَ
الْحَجِّ وَالْوَلَايَةِ.

فَاتَاهُ جَبْرِئِيلُ عليه السلام فَقَالَ لَهُ:

«يَا مُحَمَّدُ! إِنَّ اللَّهَ - جَلَّ اسْمُهُ - يُقْرِئُكَ السَّلَامَ وَيَقُولُ
لَكَ:

إِنِّي لَمْ أَقْبِضْ نَبِيًّا مِنْ أَنْبِيَائِي وَلَا رَسُولًا مِنْ رُسُلِي إِلَّا بَعْدَ
إِكْمَالِ دِينِي وَتَأْكِيدِ حُجَّتِي، وَقَدْ بَقِيَ عَلَيْكَ مِنْ ذَلِكَ
فَرِيضَتَانِ مِمَّا تَحْتَاجُ أَنْ تُبَلِّغَهُمَا قَوْمَكَ؛

[١] فَرِيضَةُ الْحَجِّ

[٢] وَفَرِيضَةُ الْوَلَايَةِ وَالْخِلَافَةِ مِنْ بَعْدِكَ،

فَإِنِّي لَمْ أَخْلُ أَرْضِي مِنْ حُجَّةٍ وَلَنْ أَخْلِيَهَا أَبَدًا.

فَإِنَّ اللَّهَ - جَلَّ ثَنَاؤُهُ - يَأْمُرُكَ أَنْ تُبَلِّغَ قَوْمَكَ الْحَجَّ، وَتُحِجَّ وَتَحُجَّ
مَعَكَ «مَنْ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا»^١ مِنْ أَهْلِ الْحَضَرِ وَالْأَطْرَافِ وَالْأَعْرَابِ، وَتُعَلِّمَهُمْ مِنْ مَعَالِمِ حَجَّتِهِمْ، مِثْلَ مَا عَلَّمْتَهُمْ مِنْ صَلَاتِهِمْ وَزَكَاتِهِمْ وَصِيَامِهِمْ، وَتَوْقِفَهُمْ مِنْ ذَلِكَ عَلَى مِثَالِ الَّذِي أَوْقَفْتَهُمْ عَلَيْهِ مِنْ جَمِيعِ مَا بَلَّغْتَهُمْ مِنَ الشَّرَائِعِ.

فَنَادَى مُنَادِي رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فِي النَّاسِ:

به روایت امام باقر

ابو جعفر، محمد بن علی (امام باقر) فرمود:

پیامبر خدا ﷺ از مدینه به حج رفت؛ در حالی که جز حج و ولایت، همه احکام را (از طرف خدا) به اطلاع (مردم) رسانده بود. جبرئیل ﷺ نزد آن حضرت آمد و گفت:

ای محمد، خدا - نامش بزرگ باد - به تو سلام می‌رساند و می‌گوید:

جانِ هیچ پیامبری از پیامبران و رسولی از رسولانم را نگرفتم مگر بعد از کامل شدن و استوار شدن حُجَّتِمْ. دو واجب از دینم بر عهده تو است که باید آنها را به اطلاع مردم برسانی:

[۱] حج؛

[۲] ولایت و خلافت پس از خودت.

من هرگز زمینم را خالی از حجت نگذاشته‌ام و نخواهم گذاشت.

خدا - ستایش او بزرگ باد - به تو دستور می‌دهد که حج را به مردم یاد بدهی و تو و افرادی که توانایی حج رفتن دارند از مردم مدینه و حومه آن و بادیه‌نشینان، حج را انجام بدهید و همان‌گونه که نماز، زکات و روزه را به مردم یاد دادی، احکام حج را به آنان یاد بدهی، و همان‌گونه که مردم را موفق به انجام نماز، زکات و روزه ساختن، آنان را موفق به انجام حج سازی.

سپس فردی از طرف پیامبر خدا ﷺ بین مردم فریاد برآورد:

أَلَا، إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ يُرِيدُ الْحَجَّ، وَ أَنْ يُعَلِّمَكُمْ مِنْ ذَلِكَ مِثْلَ
الَّذِي عَلَّمَكُمْ مِنْ شَرَائِعِ دِينِكُمْ، وَ يَوْفِقَكُمْ مِنْ ذَاكَ عَلَى مَا
أَوْفَقَكُمْ عَلَيْهِ مِنْ غَيْرِهِ.

فَخَرَجَ ﷺ وَ خَرَجَ مَعَهُ النَّاسُ، وَ أَصْغَوْا إِلَيْهِ لِيَنْظُرُوا مَا يَصْنَعُ
فَيَصْنَعُوا مِثْلَهُ، فَحَجَّ بِهِمْ وَ بَلَغَ مِنْ حَجٍّ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ مِنْ أَهْلِ الْمَدِينَةِ وَ أَهْلِ
الْأَطْرَافِ وَ الْأَعْرَابِ سَبْعِينَ أَلْفَ إِنْسَانٍ أَوْ يَزِيدُونَ، عَلَى نَحْوِ عَدَدِ
أَصْحَابِ مُوسَى، السَّبْعِينَ أَلْفَ الَّذِينَ أَخَذَ عَلَيْهِمْ بَيْعَةَ هَارُونَ^١، فَتَكُونُوا^٢ وَ
اتَّبِعُوا الْعِجْلَ^٣ وَ السَّامِرِيَّ، وَ كَذَلِكَ أَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَلْبَيْعَةَ لِعَلِيٍّ
بِالْخِلَافَةِ عَلَى عَدَدِ أَصْحَابِ مُوسَى، فَتَكُونُوا أَلْبَيْعَةَ وَ اتَّبِعُوا الْعِجْلَ وَ
السَّامِرِيَّ، سُنَّةً بِسُنَّةٍ وَ مِثْلًا بِمِثْلٍ.

وَ اتَّصَلَتِ التَّلَيبَةُ مَا بَيْنَ مَكَّةَ وَ الْمَدِينَةِ، فَلَمَّا وَقَفَ بِالْمَوْقِفِ أَنَا^٤
جَبْرِئِيلُ ﷺ عَنِ اللَّهِ - عَزَّ وَ جَلَّ - فَقَالَ:

يَا مُحَمَّدُ! إِنَّ اللَّهَ - عَزَّ وَ جَلَّ - يُقْرِؤُكَ السَّلَامَ، وَ يَقُولُ لَكَ:
إِنَّهُ قَدْ دَنَا أَجْلُكَ وَ مُدَّتْكَ، وَ أَنَا مُسْتَقْدِمُكَ عَلَى مَا لَا بُدَّ مِنْهُ وَ لَا عَنْهُ
مَحِيصٌ، فَأَعْهَدْ عَهْدَكَ، وَ قَدِّمْ وَ صَيِّتَكَ، وَ اْعْمِدْ إِلَى مَا عِنْدَكَ مِنَ الْعِلْمِ وَ
مِيرَاثِ عُلُومِ الْأَنْبِيَاءِ مِنْ قَبْلِكَ وَ السَّلَاحِ وَ التَّابُوتِ^٥ وَ جَمِيعِ مَا عِنْدَكَ مِنْ
آيَاتِ الْأَنْبِيَاءِ، فَسَلِّمْهُ إِلَى وَصِيِّكَ وَ خَلِيفَتِكَ مِنْ بَعْدِكَ، حُجَّتِي الْبَالِغَةَ
عَلَى خَلْقِي، عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ ﷺ. فَأَقِمَّهُ لِلنَّاسِ عِلْمًا، وَ جَدِّدْ عَهْدَهُ وَ

١. سورة اعراف، آية ١٢٨.

٢. سورة بقره، آية ٢٢٨.

٣. سورة طه، آية ٢٥ - ٣٦.

٤. سورة اعراف، آية ١٢٨.

آگاه باشید، پیامبر خدا ﷺ می‌خواهد به حج برود، و همان‌گونه که احکام دینتان را به شما یاد داد، احکام حج را به شما یاد بدهد، و همان‌گونه که شما را موفق ساخت احکام دینتان را انجام دهید، شما را موفق سازد حج را انجام دهید.

پیامبر ﷺ همراه مردم به سفر (حج) رفت. مردم گوش می‌کردند و نگاه می‌کردند پیامبر ﷺ چگونه حج را انجام می‌دهد، آنان همان‌گونه آن را انجام دهند. پیامبر ﷺ و مردم حج را انجام دادند. شمار افرادی که از مدینه و حومه آن و بادیه به حج آمده بودند، مانند اصحاب موسی ﷺ، به هفتاد هزار نفر رسید؛ بلکه افزون‌تر شد. پیامبر خدا ﷺ همان‌گونه که موسی ﷺ از یاران خود برای هارون ﷺ بیعت گرفته بود و یارانش بیعت را شکستند و از سامری و گوساله‌اش پیروی کردند، برای علی ﷺ بیعت گرفت. شمار یاران پیامبر ﷺ به اندازه شمار یاران موسی بود. یاران پیامبر ﷺ بیعت را شکستند و از سامری و گوساله‌اش پیروی کردند؛ دقیقاً به روش و مانند آنان.

لُبَّیک بین مکّه و مدینه پیچید. پیامبر ﷺ به موقف^۱ رسید. جبرئیل از طرف خدا -عَزَّوَجَلَّ- آمد و گفت:

ای محمد ﷺ، خدا -عَزَّوَجَلَّ- به تو سلام می‌رساند و می‌گوید: مرگ و پایان زندگی‌ات نزدیک شده است. تو را فرامی‌خوانم به آن‌چه (مرگ) که چاره و فراری از آن نیست. پس به پیمان‌ت وفا کن! و زودتر وصیت کن! بکوش دانش خود و همه دانش‌های پیامبران پیشین و اسلحه، صندوق و همه نشانه‌های پیامبران را که نزد توست، به وصی و جانشینت پس از تو و حجت آشکارم بر مردم، علی بن ابی طالب ﷺ، بدهی. او را راهنمای مردم قرار بده، و عهد و میثاق و بیعت مردم با او را تجدید کن

۱. موقف: مشعر، منا و عرفات.

مِيثَاقَهُ وَبَيْعَتَهُ، وَذَكَرَهُمْ مَا أَخَذْتُ عَلَيْهِمْ مِنْ بَيْعَتِي وَمِيثَاقِي الَّذِي
وَأَتَّفَقْتُهُمْ، وَعَهْدِي الَّذِي عَاهَدْتُ إِلَيْهِمْ، مِنْ وَلَايَةِ وَلِيِّي وَمَوْلَاهُمْ وَمَوْلِي
كُلِّ مُؤْمِنٍ وَمُؤْمِنَةٍ، عَلَى بْنِ أَبِي طَالِبٍ عليه السلام، فَإِنِّي لَمْ أَقْبِضْ نَبِيًّا مِنَ الْأَنْبِيَاءِ
إِلَّا مِنْ بَعْدِ إِكْمَالِ دِينِي وَحُجَّتِي وَإِثْمَامِ نِعْمَتِي بِوَلَايَةِ أَوْلِيَائِي وَمُعَادَاةِ
أَعْدَائِي، وَذَلِكَ كَمَا لَوْ تَوَحَّيْتُ دِينِي، وَإِثْمَامِ نِعْمَتِي عَلَى خَلْقِي، بِاتِّبَاعِ
وَلِيِّي وَطَاعَتِهِ، وَذَلِكَ أَنِّي لَا أَتْرُكُ أَرْضِي بِغَيْرِ وَلِيٍّ وَلَا قِيمٍ لِيَكُونَ حُجَّةً
لِي عَلَى خَلْقِي فَـ «الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَ
رَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا»^١ بِوَلَايَةِ وَلِيِّي، وَمَوْلِي كُلِّ مُؤْمِنٍ وَمُؤْمِنَةٍ،
عَلَيَّ، عَبْدِي وَوَصِيِّ نَبِيِّي، وَالْخَلِيفَةِ مِنْ بَعْدِهِ وَحُجَّتِي الْبَالِغَةِ عَلَى
خَلْقِي، مَقْرُونُ طَاعَتِهِ بِطَاعَةِ مُحَمَّدٍ نَبِيِّي، وَمَقْرُونُ طَاعَتِهِ مَعَ طَاعَةِ
مُحَمَّدٍ بِطَاعَتِي^٢، مَنْ أَطَاعَهُ فَقَدْ أَطَاعَنِي، وَمَنْ عَصَاهُ فَقَدْ عَصَانِي، جَعَلْتُهُ
عِلْمًا بَيْنِي وَبَيْنَ خَلْقِي، مَنْ عَرَفَهُ كَانَ مُؤْمِنًا، وَمَنْ أَنْكَرَهُ كَانَ كَافِرًا، وَمَنْ
أَشْرَكَ بَبَيْعَتِهِ كَانَ مُشْرِكًا، وَمَنْ لَقِينَنِي بِوَلَايَتِهِ دَخَلَ الْجَنَّةَ، وَمَنْ لَقِينَنِي
بِعَدَاوَتِهِ دَخَلَ النَّارَ.

فَاقِم - يَا مُحَمَّدُ - عَلِيًّا عِلْمًا، وَخُذْ عَلَيْهِمُ الْبَيْعَةَ، وَجَدِّدْ عَهْدِي وَ
مِيثَاقِي لَهُمْ الَّذِي وَأَتَّفَقْتُهُمْ عَلَيْهِ، فَإِنِّي قَابِضُكَ إِلَيَّ، وَمُسْتَقْدِمُكَ عَلَيَّ.
فَخَشِيَ رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وآله مِنْ قَوْمِهِ، وَأَهْلِ النِّفَاقِ^٣ وَالشَّقَاقِ، أَنْ
يَتَفَرَّقُوا وَيَرْجِعُوا إِلَى الْجَاهِلِيَّةِ، لِمَا عَرَفَ مِنْ عَدَاوَتِهِمْ وَلِمَا يَسْطَوِي

٢. سورة نساء، آية ٥٩.

١. سورة مائدة، آية ٣.

٣. سورة توبة، آية ١٠١.

به روایت امام باقر

و به یادشان بیاور که من از آنان بیعت و میثاق و پیمان گرفته بودم. علی بن ابی طالب علیه السلام ولی الله و مولای آنان و مولای همه مردان و زنان مؤمن است. من جان هیچ پیامبری را نمی ستانم مگر پس از کامل شدن دین و حجت من و به نهایت رسیدن نعمت من از راه پذیرفتن ولایت اولیایم و دشمنی با دشمنانم؛ و این کمال یگانه پرستی و دینم و به نهایت رسیدن نعمت بر آفریده هایم است از راه اطاعت از ولی من. من زمینم را از ولی و سرپرستی که حجت من بر آفریده هایم باشد خالی نمی گذارم. پس «امروز دین شما را برایتان کامل و نعمتم را بر شما تمام کردم و اسلام را دین شما برگزیدم» با ولایت علی علیه السلام که ولی الله و مولای همه مردان و زنان با ایمان است. علی علیه السلام بنده من، وصی پیامبر من، جانشین بعد از او، و حجت آشکار من بر آفریده هایم است. اطاعت از او، همراه اطاعت از پیامبرم محمد صلی الله علیه و آله است، و اطاعت از محمد صلی الله علیه و آله و علی علیه السلام همراه اطاعت از من است. هر که از او اطاعت کند از من اطاعت کرده است و هر که از او اطاعت نکند از من اطاعت نکرده است. او را نشانه بین خودم و مردم قرار دادم. هر که او را بشناسد ایمان دارد و هر که او را شناسد کافر است. هر که بیعت با او را با بیعت دیگری همراه سازد مشرک است. هر که با ولایت او به دیدار من آید وارد بهشت می شود و هر که با دشمنی او به دیدار من آید وارد جهنم می شود.

پس ای محمد صلی الله علیه و آله، علی علیه السلام را نشانه قرار بده، از مردم بیعت بگیر، و عهد و میثاقی را که با مردم بسته ام تجدید کن. من جان تو را خواهم گرفت و تو را پیش خود خواهم آورد.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله می ترسید قومش، منافقان و مخالفان پراکنده شوند و به دوران جاهلیت برگردند؛ زیرا از دشمنی آنان با علی علیه السلام و کینه ای که در

عَلَيْهِ أَنْفُسُهُمْ لِعَلِّيٍّ، مِنَ الْعَدَاوَةِ وَ الْبُغْضَاءِ، وَ سَأَلَ جَبْرَيْلُ أَنْ يَسْأَلَ رَبَّهُ
الْعِصْمَةَ مِنَ النَّاسِ وَ انْتَهَرَ أَنْ يَأْتِيَهُ جَبْرَيْلُ بِالْعِصْمَةِ مِنَ النَّاسِ عَنِ اللَّهِ
- جَلَّ اسْمُهُ -، فَأَخَّرَ ذَلِكَ إِلَى أَنْ بَلَغَ مَسْجِدَ الْخَيْفِ، فَاتَاهُ جَبْرَيْلُ ﷺ فِي
مَسْجِدِ الْخَيْفِ، فَأَمَرَهُ بِأَنْ يَعْهَدَ عَهْدَهُ، وَ يُقِيمَ عَلِيًّا عَلِمًا لِلنَّاسِ يَهْتَدُونَ
بِهِ^١، وَ لَمْ يَأْتِهِ بِالْعِصْمَةِ مِنَ اللَّهِ - جَلَّ جَلَالُهُ - بِالَّذِي أَرَادَ، حَتَّى بَلَغَ كُرَاعَ
الْعُمَيْمِ بَيْنَ مَكَّةَ وَ الْمَدِينَةِ، فَاتَاهُ جَبْرَيْلُ، وَ أَمَرَهُ بِالَّذِي أَتَاهُ فِيهِ مِنْ قَبْلِ
اللَّهِ، وَ لَمْ يَأْتِهِ بِالْعِصْمَةِ.

فَقَالَ ﷺ: «يَا جَبْرَيْلُ! إِنِّي أَخْشَى قَوْمِي أَنْ يُكَذِّبُونِي، وَ لَا يَقْبَلُوا
قَوْلِي فِي عَلِيٍّ ﷺ».

فَرَحَلَ.

فَلَمَّا بَلَغَ غَدِيرَ حُمٍّ قَبَلَ الْجُحْفَةَ بِثَلَاثَةِ أَمْيَالٍ، أَتَاهُ جَبْرَيْلُ ﷺ عَلَى
خَمْسِ سَاعَاتٍ مَضَتْ مِنَ النَّهَارِ، بِالزَّجْرِ^٢ وَ الْإِسْتِهَارِ^٣ وَ الْعِصْمَةِ مِنَ
النَّاسِ^٤.

فَقَالَ ﷺ: يَا مُحَمَّدُ! إِنَّ اللَّهَ - عَزَّ وَ جَلَّ - يُقَرِّوْكَ السَّلَامَ، وَ يَقُولُ لَكَ:

«يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ» فِي عَلِيٍّ وَ

إِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ وَ اللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ

النَّاسِ^٥.

٢. سورة مائدة، آية ٦٧.

٣. سورة مائدة، آية ٦٧.

١. سورة نحل، آية ١٥ - ١٦.

٣. سورة مائدة، آية ٦٧.

٥. سورة مائدة، آية ٦٧.

دل پنهان کرده بودند، با خبر بود. پیامبر ﷺ از جبرئیل خواست که از پروردگارش بخواهد او را از مردم در امان نگه دارد. پیامبر ﷺ منتظر ماند تا جبرئیل بیاید و به او بگوید که خدا او را از شر مردم در امان نگه خواهد داشت. پیامبر ﷺ ابلاغ دستور خدا را به تأخیر انداخت؛ تا این که به مسجد خَیْف رسید. جبرئیل در مسجد خَیْف نزد پیامبر ﷺ آمد و به او دستور داد که به پیمانش وفا کند و علی را راهنمای مردم قرار دهد تا مردم هدایت شوند اما به او گزارش نداد که خواسته اش برآورده شده و خدا -جَلَّ جَلَالُهُ- او را از شر مردم در امان نگه می دارد. پیامبر ﷺ در راه مکه به مدینه به «کُراع الغَمیم» رسید. جبرئیل نزد پیامبر ﷺ آمد و بار دیگر دستور خدا را به پیامبر ﷺ یادآور شد اما به او نگفت که خدا او را از شر دشمن در امان نگه خواهد داشت.

پیامبر ﷺ فرمود: «ای جبرئیل، می ترسم قوم مرا دروغگو پندارند و سخنم را درباره علی ﷺ نپذیرند.»

سپس پیامبر ﷺ به راهش ادامه داد.

پیامبر ﷺ به غدیر خُم -که در سه میلی جُحفه است- رسید. پنج قسمت از روز گذشته بود. جبرئیل دستور ابلاغ [ولایت علی ﷺ] و ترساندن [از عاقبت ابلاغ نکردن] و [وعدۀ] در امان نگه داشتن او از [آسیب] مردم را برای پیامبر ﷺ آورد.

جبرئیل گفت: ای محمد، خدا -عَزَّوَجَلَّ- به تو سلام می رساند و می گوید: «ای رسول، آنچه که» درباره علی «از سوی پروردگارت بر تو وحی شد را به اطلاع مردم برسان و اگر آن را به اطلاع مردم نرسانی رسالت را انجام نداده ای و خدا تو را از شر مردم در امان نگه خواهد داشت.»

وَكَانَ أَوَائِلُهُمْ قَرِيبًا مِنَ الْجُحْفَةِ، فَأَمَرَ بِأَنْ يُرَدَّ مَنْ تَقَدَّمَ مِنْهُمْ، وَ يُحْبَسَ مَنْ تَأَخَّرَ عَنْهُمْ فِي ذَلِكَ الْمَكَانِ، لِيُقِيمَ عَلَيَّا عِلْمًا لِلنَّاسِ، وَ يُبَلِّغَهُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ - تَعَالَى - فِي عَلِيٍّ، وَ أَخْبَرَهُ بِأَنَّ اللَّهَ - عَزَّ وَ جَلَّ - قَدْ عَصَمَهُ مِنَ النَّاسِ.

فَأَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ عِنْدَ مَا جَاءَتْهُ الْعِصْمَةُ مُنَادِيًا يُنَادِي فِي النَّاسِ بِـ «الصَّلَاةِ جَامِعَةً، وَ يُرَدُّ مَنْ تَقَدَّمَ مِنْهُمْ، وَ يُحْبَسُ مَنْ تَأَخَّرَ»، وَ تَنَحَّى عَنْ يَمِينِ الطَّرِيقِ إِلَى جَنْبِ مَسْجِدِ الْغَدِيرِ، أَمَرَهُ بِذَلِكَ جَبْرِئِيلُ عَنِ اللَّهِ - عَزَّ وَ جَلَّ -، وَ كَانَ فِي الْمَوْضِعِ سَلَمَاتٌ، فَأَمَرَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَنْ يُقَمَّ مَا تَحْتَهُنَّ، وَ يُنْصَبَ لَهُ حِجَارَةٌ كَهَيْئَةِ الْمِنْبَرِ، لِيُشْرِفَ عَلَى النَّاسِ، فَتَرَجَعَ النَّاسُ، وَ اخْتَبَسَ أَوَاخِرُهُمْ فِي ذَلِكَ الْمَكَانِ لَا يَزَالُونَ.

فَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَوْقَ تِلْكَ الْأَحْجَارِ، ثُمَّ حَمِدَ اللَّهَ - تَعَالَى - وَ أَثْنَى عَلَيْهِ فَقَالَ:

به روایت امام باقر

شماری از حاجیان که زودتر حرکت کرده بودند نزدیک جُحفه رسیدند. پیامبر ﷺ دستور داد آنان برگردند و حاجیانی که بعداً به غدیر خم می‌رسند، همان جا بمانند؛ تا علی ﷺ را راهنمای مردم قرار دهد، و به اطلاع آنان برساند آنچه خدا - تعالی - درباره علی ﷺ وحی کرده بود و آنان را با خبر سازد که او را از شر مردم در امان نگه خواهد داشت.

پیامبر خدا ﷺ هنگامی که از در امان بودن خود از شر مردم با خبر شد دستور داد از سوی او بین مردم فریاد برآورند که برای نماز جماعت جمع شوند و جلوتر رفته‌ها برگردند و آنان که بعداً می‌آیند، در غدیر بمانند. مردم کنار مسجد غدیر جمع شدند. جبرئیل از سوی خدا - عزوجل - به او دستور داده بود. درختانی در غدیر خم بود. پیامبر خدا ﷺ فرمان داد تا زیر درخت‌ها را جارو کنند و سنگ‌ها را روی هم بگذارند تا شبیه منبر شود و (از بالای آن) بتواند مردم را ببیند. حاجیانی که زودتر رفته بودند برگشتند و حاجیانی که دیرتر آمدند در غدیر خم ماندند و از آن‌جا نرفتند.

پیامبر خدا ﷺ بالای سنگ‌ها ایستاد و خدا - تعالی - راستایش کرد و به نیکی ستود و فرمود:

به روایت امام باقر

آغاز خطبه غدیر

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي عَلَا فِي تَوْحِيدِهِ، وَدَنَا فِي تَفَرُّدِهِ، وَجَلَّ فِي سُلْطَانِهِ،
وَعَظُمَ فِي أَرْكَانِهِ، وَ«أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا»^١ وَهُوَ فِي مَكَانِهِ، وَقَهَرَ
جَمِيعَ الْخَلْقِ بِقُدْرَتِهِ وَبُرْهَانِهِ.

مَجِيدًا لَمْ يَزَلْ، مُخْمودًا لَا يَزَالُ، بَارِي الْمَسْمُوكَاتِ، وَدَاجِي
الْمَدْحُوتَاتِ، وَجَبَّارَ الْأَرْضِينَ وَالسَّمَاوَاتِ.

قُدُّوسٌ، سُبُّوحٌ، رَبُّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ مُتَّفَضِّلٌ عَلَى جَمِيعٍ مِّنْ
بَرَأءِهِ، مُتَطَوِّلٌ عَلَى جَمِيعٍ مِّنْ أَنْشَاءِهِ.

يَلْحَظُ كُلَّ عَيْنٍ وَالْعُيُونُ لَا تَرَاهُ.

كَرِيمٌ، حَلِيمٌ، ذُو أَنَاةٍ، قَدْ وَسِعَ كُلُّ شَيْءٍ رَحْمَتُهُ، وَمَنْ عَلَىٰهِمْ
بِنِعْمَتِهِ. لَا يُعْجَلُ بِإِنْتِقَامِهِ، وَلَا يُبَادِرُ إِلَيْهِمْ بِمَا اسْتَحَقُّوا مِنْ عَذَابِهِ.

قَدْ فَهِمَ السَّرَائِرَ، وَعَلِمَ الضَّمَائِرَ، وَلَمْ تَخَفْ عَلَيْهِ الْمَكُونَاتُ، وَلَا
اسْتَبْهَتْ عَلَيْهِ الْخَفِيَّاتُ.

لَهُ الْإِحَاطَةُ بِكُلِّ شَيْءٍ^٢، وَالْعَلْبَةُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ، وَالْقُوَّةُ فِي كُلِّ
شَيْءٍ، وَالْقُدْرَةُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ^٣، وَلَيْسَ مِثْلُهُ شَيْءٌ، وَهُوَ مُنْشِئُ الشَّيْءِ
حِينَ لَا شَيْءَ.

دَائِمٌ، قَائِمٌ «بِالْقِسْطِ، لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ»^٤، جَلَّ عَنْ أَنْ
تُذْرِكُهُ «الْأَبْصَارُ وَهُوَ يَذْرِكُ الْأَبْصَارَ، وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ»^٥.

٢. سورة فضلت، آية ٥٤

٣. سورة آل عمران، آية ١٨

١. سورة طلاق، آية ٦٧

٢. سورة بقره، آية ٢٠

٤. سورة النعام، آية ١٠٣

ستایش خدایی را که برتر در یگانگی، بی مانند در تنهایی، باشکوه در فرمانروایی و بزرگ در قدرت است. او در جایگاه خود «از همه چیز آگاهی دارد». همه آفریده‌ها را با توانایی و بُر هانش به سیطره خود آورده است.

همیشه بزرگوار است. همیشه ستوده است. اوست آفریننده قله‌ها، گستراننده دشت‌ها، حُکمران زمین‌ها و آسمان‌ها، پاک و پیراسته، پروردگار فرشتگان و روح، نیکی‌کننده به همه موجودات، بخشنده به همه آفریده‌هایش.

تمام چشم‌ها را می‌بیند و هیچ چشمی او را نمی‌بیند.

بزرگوار، شکیب و بردبار است. رحمتش همه چیز را فرا گرفته و با نعمت‌هایش بر همه مَت نهاده است. برای انتقام گرفتن، شتاب نمی‌کند و برای عذابی که سزاوارشان است، نمی‌شتابد.

رازها را می‌داند و از درون‌ها با خبر است. ذهن‌ها از او پوشیده نیست و پنهان‌شده‌ها او را به اشتباه نمی‌اندازند.

احاطه بر همه چیز دارد. چیره بر همه چیز است. قوت در هر چیزی را دارد. قدرت بر هر چیزی دارد. چیزی مانند او نیست. آن‌گاه که چیزی نبود، همه چیز را آفرید.

همیشگی و برپاکننده «عدالت است. جز او که عزیز و حکیم است هیچ معبودی نیست». پیراسته است «از این که چشم‌ها او را ببینند» و او همه چشم‌ها را می‌بیند؛ و او لطیف و آگاه است.